

Hälsingeorter med travklang

Män och kvinnor äro stora till växten, av en kraftfull kroppsbyggnad, fulla av mod och självkänsla, av kärlek för frihet, lag och fädernesland, gästfria, tjänstaktiga utan egennyttan, milda och välvilliga, stilla och allvarsamma.

Så uttryckte sig den tyske forskaren och reseskildraren F.W. von Schubert om människorna i Hälsingland i ett stort verk i början av 1800-talet. I en tidig källskrift kunde man även läsa att det egentliga Hälsingland utgjordes av Sundede och Alir, vilka hade sitt centrum i socknarna kring Dellensjöarna respektive Forsavattnet.

Efter denna selektiva och fragmentariska presentation av landskapet med sina blånande åsar och blänkande sjöar övergår jag till att lyfta fram några platser som på olika sätt haft betydelse för travsporten i vårt land. Bollnäs och Hudiksvall, vars banor jag besökt ett flertal gånger, lämnar jag därhän för att i stället koncentrera mig på mindre orter där hästar och hästfolk utgjort ett betydande inslag i bygden. Samtidigt tar jag mig friheten till några utvecklingar när det gäller natur och kultur.

Travsläkten Kihlströms rötter

* Sunnerstaholm, 115,4 km från Orsa, 3,0 km från Bollnäs, 81,5 m över havet . Håll- och lastplats med person-, stycke- och vagnslastgodstrafik på sträckan Bollnäs-Edsbyn-Furudal-Orsa (Dala-Hälsinglands Järnväg). Öppnad för trafik 4 november 1899.

* Energibolaget Fortum planerar ett nytt kraftverk för 115 miljoner i Voxnan vid Sunnerstaholm med början 2008.

* Sunnerstaholm gård, jordbruksfastighet, hingststation (Troll Jahn, Trollfaks) och anläggning för uppfödning och träning av travhästar. Numera grisfarm.

Efter dessa fakta som jag letat fram ur publikationer av skiftande ålder och karaktär om en ort som för de flesta är tämligen okänd är det på sin plats att förklara sammanhanget med artikelrubriken. Det var nämligen så att just på Sunnerstaholm gård inleddes 1946 en era inom svensk travsport i och med att Anders Kilström, far till Ivar (bild till höger), Rune och Börje och farfar till Örjan, förvärvade fastigheten. Anders var själv en hästkarl som både köpte, sålde, tränade och körde travare, men så småningom blev det Ivar och Börje som stod för det mesta av ruljansen.

Storskalig travrörelse

Under ett tiotal år bedrev bröderna en omfattande rörelse som innefattade såväl tävlingshästar som avelsverksamhet. Som mest fanns uppåt 50 hästar på gården. Tillsammans firade de stora triumfer på travbanorna och var under ett år på 60-talet landets segerrikaste hästägare. Namit och Optica med tillsammans över 100 segrar är kända namn från denna tid. Bägge var avkommor till Locotime (bild ovan), vilken med sina 63 segrar och 414 000 kronor kom att fira många triumfer för Ivar och under några år tillhörde eliten. Mycket framgångsrik var även Hell Cat (e. Earl's Mr Will u. Queen Buford), uppfödd av i travkretsar välkände Berl Gutenberg i Stockholm. Omkring 900 segrar blev det totalt under den tid som bröderna kamperade ihop.

Solvalla och Bollnäs

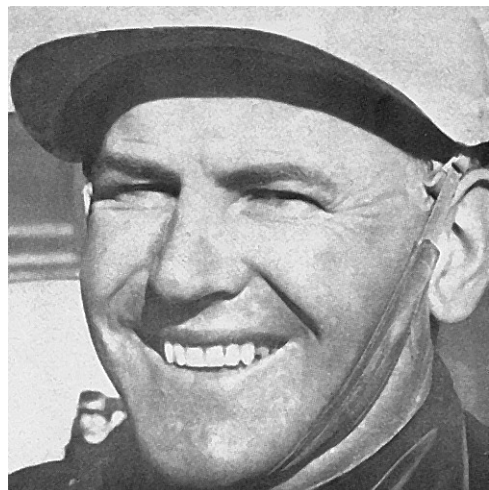
1971 delade Ivar och Börje på sig. Ivar fortsatte som proffstränare på Solvalla medan Börje sedan en tid tillbaka koncentrerade sig på Bollnäs, där han kom att inneha champion titeln inte mindre än åtta gånger i följd. Som tränare på huvudstadsbanan plockade

Ivar fram ett flertal konkurrenskraftiga hästar och påminde på banan emellanåt om sin numera riksbekante son, Örjan, med sina avvaktande styrningar. Ivar avled 2006 81 år gammal och kunde under sina sista levnadsår glädjas åt Örjans framgångar. Detsamma gäller Börje (66 år), som bor i närheten av Sunnerstaholm.

Anorna lever vidare

Ibland har man turen att träffa på rätt person när man är ute och flänger i hästbygder för att få sig lite travhistoria till livs. I Sunnerstaholm stötte jag på Åsa Kihlström (kusin till Örjan), som välvilligt visade mig runt bland byggnader och gamla körvägar som hennes berömda farbröder Ivar och Börje använt sig av under sin storhetstid. Gården var för närvarande tom på grisar, men de hästhagar som tidigare funnits upptogs nu av omfångsrika kornåkrar, vars skörd så småningom skulle komma

en grymtande skara tillgodo. Några av körvägarna utnyttjas fortfarande av Åsa och hennes sambo, vilka förfogar över en avelsmärr och några yngre travare.

Ett år i Frankrike

Över en kopp kaffe i en lummig trädgård berättade Åsa sedan om alla minnen hon haft i samband med den kihlströmska epoken, vilken förvisso inte är slut med tanke på Örjans framgångar. Vidare förmedlade hon en hel del intryck av franskt trav då hon under ett års tid arbetade hos en hästägare hos Stig Engberg. Åsa förmedlar även en dos av hästsport i sitt dagliga arbete då hon som särskolelärare undervisar i ett så kallat hästprogram.

Fyra stora från Forsa

Om socknen Forsa, belägen omkring en mil väster om Hudiksvall, står att läsa att det är en gammal kultur- bygd med rika fornläm- ningar från järnåldern. Här fanns även ett linspinneri, en industri som hade en stor betydelse för landskapet fram till 1950-talet. Numera domineras Sörforsa, som är namnet på centralorten, av småhusbebyggelse, men fortfarande finns i nejden några typiska hälsingegårdar, (bild ovan)vars byggnader omsluter gårdstunet från fyra sidor.

Det var i denna trakt fyra av våra allra största travprofiler hade sin härkomst, nämligen Sören, Gunnar och Gösta Nordin samt Stig H Johansson, vars mor arbetade på nyss nämnda spinneri under Stigs första levnadsår. Som kuriosas kan nämnas att såväl Sören Nordins fru, Astrid, som Stig en tid hade anställning i konsumbutiken i Sörforsa. Stigs förkärlek för hästar visade sig tidigt och han fick förtroendet att köra böndernas arbetshästar i tonårsåldern. Sin första riktiga kontakt med travhästar fick han hos hästägaren Oscar Söderlund i Bergsjö, dit han flyttade som 15-åring. Karriären fortsatte hos tränare Holger Skoglund på Bergsåker och senare hos Stig Engberg på Hagmyren, där han vann sitt första lopp. Bilden Stig bakom Big Elma 1971.

Nordinbrödernas förtrogenhet med hästar uppstod i och med att de fick köra snabba vagnhästar tillhörande farfaderns gästgiveri i Hamre. Så småningom blev det travare för hela slanten. Gösta, som var äldst, skötte till en början styrningarna. På Lillfjärden utanför Hudiksvall vann han som 14-åring sitt första lopp med Hjördis, ägd av fader Ernst Johan Nordin.

Nordinarnas liksom Stig H:s senare framfart på Solvalla och annorstädes torde annars vara så väldokumenterad att den knappast motiverar något utrymme i denna artikel.

Uno från Delsbo

Tätorten Delsbo 33 kilometer väster om Hudiksvall är bland annat känd för sina färgstarka folkdräkter och den spelmansstämma som äger rum på Delsbo forngård varje sommar. Den är centralort i Dellenbygden, som omfattar socknarna Bjuråker, Delsbo och Norrbo. Rent geografiskt kunde även angränsande Forsa socken ha räknats hit. Dominerande i landskapsbilden är Dellensjöarna, vilka tros ha bildats av ett meteoritnedslag.

Bygdens store son, om vi håller oss inom travets värld, är Uno Swed, vars 40-åriga karriär innefattar 2284 segrar, sju rikschampionat, 16 banchampionat och stjärntravare som King Bunter, Earl Bulwark, Madison Avenue och Rodney Key.

Det var meningen att Uno skulle bli urmakare, men hästintresset tog överhand och han tog anställning hos en hästhandlare. Sitt första travlopp körde han på Bergsjöns is 1945. 1947 började han hos Nordins på Solvalla,

Rodney Key

Foto: Erik Widén

som på den tiden hade gemensamt stall, innan han blev privattränare för Stall Saltvind på Färjestad, en bana som han sedan förblev trogen.

Själv fick jag tidigt en givande kontakt med Uno under hans storhetstid på Färjestad, då jag som amatörfotograf försåg honom med en del bilder och ofta besökte det då ny- byggda stall, vilket han delade med Folke Hjalmarsson. Det intryck jag fick av honom kan sammanfattas med orden arbetsmyra och genuin hästkarl.